

ONDERZOEK:

Ingelmunster, Bollewerpstraat

Voorliggend document is een:

Melding vooronderzoek	
Verslag van resultaten	
Programma van Maatregelen	+
<small>©Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Hembyse Archeologie.</small>	

INHOUDSOPGAVE

1	Situering binnen het archeologietraject	2
2	Inhoud en opbouw van het document	3
3	Bijlagen.....	3

1 Situering binnen het archeologietraject

HUIDIG ONDERZOEK	een archeologienota met uitgesteld traject, bestaande uit een bureaustudie
ADVIES	Prospectie met ingreep in de bodem in uitgesteld traject

Het huidige onderzoek situeert zich binnen het archeologisch traject als volgt:

		Bureauonderzoek	<<
[REDACTED]	Archeologienota	[REDACTED]	
		[REDACTED]	
		[REDACTED]	
		[REDACTED]	
Uitgesteld traject	[REDACTED]	[REDACTED]	
		[REDACTED]	
		[REDACTED]	
	[REDACTED]	[REDACTED]	

2 Inhoud en opbouw van het document

Het voorliggende document bevat volgende onderdelen:

DEEL 1	Administratieve fiche	+
DEEL 2	Beschrijving van het onderzoeksgebied	+
DEEL 3	Onderzoeksopdracht: bureaustudie	
DEEL 4	Onderzoeksopdracht: landschappelijke boringen	
DEEL 5	Onderzoeksopdracht: prospectie met ingreep in de bodem	
DEEL 6	Assessment van landschappelijke data	
DEEL 7	Assessment van aardkundige data	
DEEL 8	Assessment van historische data	
DEEL 9	Assessment van archeologische data	
DEEL 10	Synthese en waardering	+
DEEL 11	Omschrijving van de maatregelen	+

3 Bijlagen

Het voorliggende document is voorzien van volgende bijlagen:

BIJLAGE 1	Inventaris (plannen, foto's, ...)
BIJLAGE 2	Kaarten op A4, A3 of A2 (topografisch kaart, kadasterkaart, ...) > opgenomen in deel 1
BIJLAGE 3	Boorrapporten (DOV, ...)
BIJLAGE 4	Geplande toestand van het onderzoeksgebied: plannen, sneden, ruimtelijke visie, ...

ONDERZOEK:

Ingelmunster, Bollewerpstraat

ONDERDEEL

1

Administratieve fiche/~~Privacy~~fiche

©Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Hembyse Archeologie.

INHOUDSOPGAVE

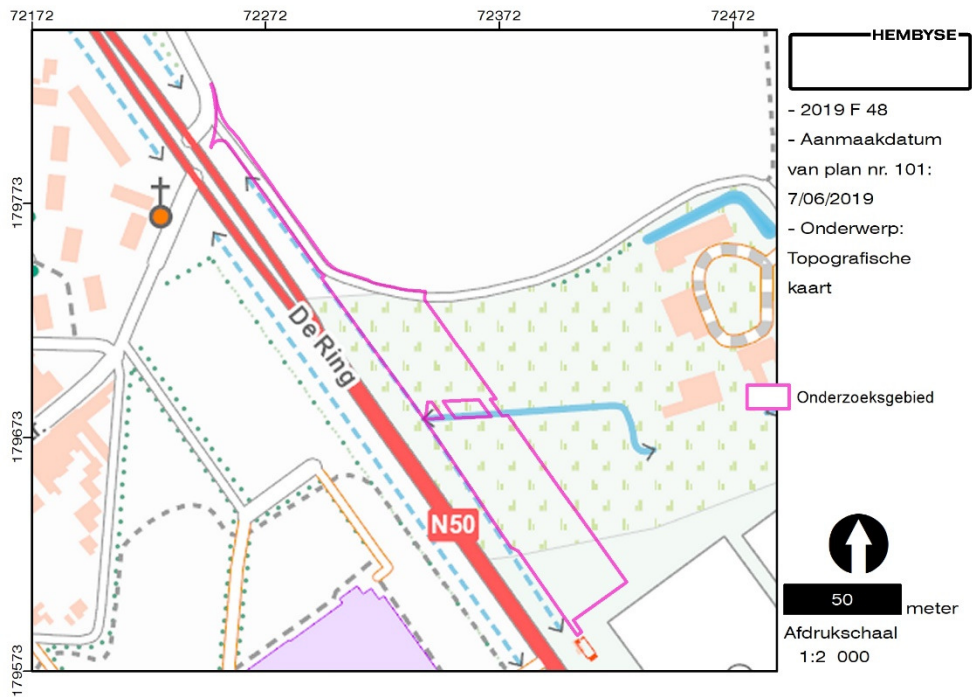
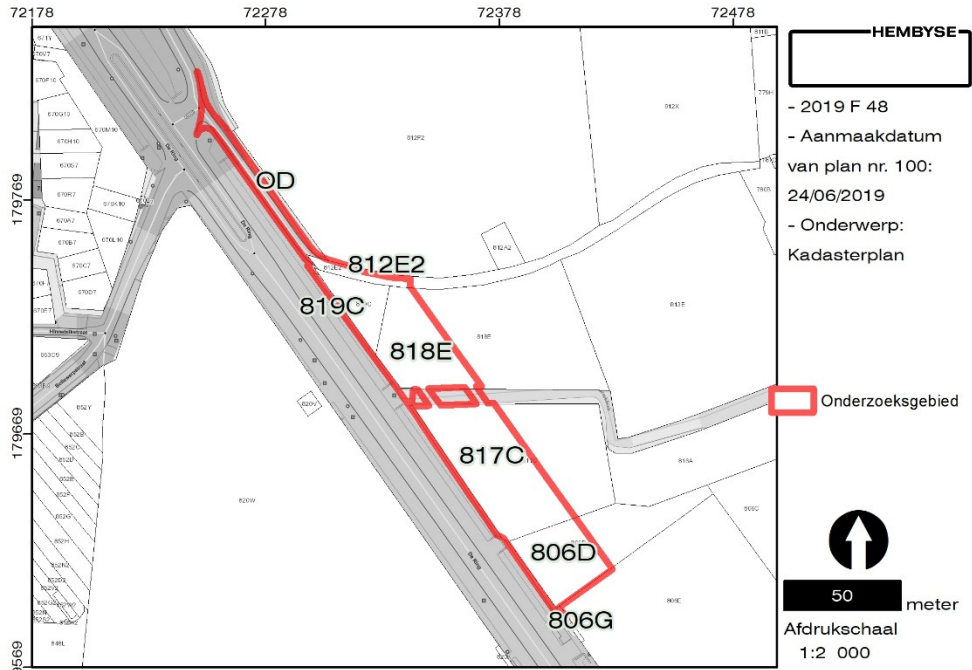
1	Situering van het onderzoek	2
2	Projectcodes	4
3	Betrokken actoren.....	4
4	Bewaring van de data	5

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de kadasterkaart en de topografische kaart. 3

Figuur 2. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de Vlaamse gemeenten en de IOED-dekking..... 6

1 Situering van het onderzoek

Gewest	Vlaams Gewest	
Gemeente	Ingelmunster	
Deelgemeente		
Straat en straatnummer	Bollewerpstraat z.n.	
Kadastrale situering	Afdeling	3
	Sectie	B
	Percelen	Openbaar domein, 812E2, 819C, 818E, 817C, 806D, 806G
Lambert 72-coördinaten	NW	X: 72249,536 x Y: 179822,214 m
	ZO	X: 72406,981 x Y: 179587,533 m
Oppervlakte	5452,82 m ²	0,54 ha
Oppervlakte bodemingreep	5452,82 m ²	0,54 ha
Datum van toekenning van de opdracht	23 mei 2019	
Wettelijk kader	Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013. Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014.	
Opgemaakt volgens CGP	Versie 4.0	
Duur van het onderzoek	7 werkdagen	
Kostprijs van het onderzoek (privacyfiche)	[REDACTED]	

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de kadasterkaart en de topografische kaart.

2 Projectcodes

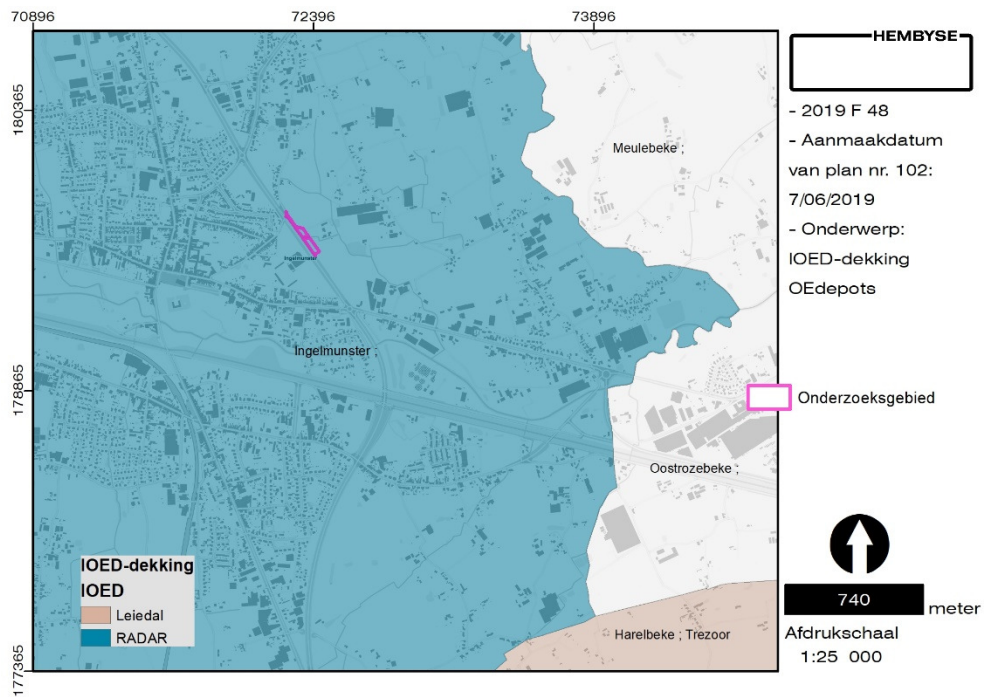
Bureaustudie	2019 F 48
Landschappelijke boringen	n.v.t.
Verkennde boringen	n.v.t.
Waarderende boringen	n.v.t.
Prospectie met ingreep in de bodem	n.v.t.
Opgraving	n.v.t.
Interne projectsigle Hembyse bvba	ING-BOL

3 Betrokken actoren

Erkend archeoloog (rechtspersoon)	Hembyse bvba (OE/ER/Archeoloog/2017/00193)	
Erkend archeoloog (natuurlijk persoon)	Bart De Smaele (OE/ERK/Archeoloog/2015/00070)	
	Hadewijch Pieters (OE/ERK/Archeoloog/2017/00168)	
Geraadpleegde (regio)specialisten	Nvt.	
Initiatiefnemer (privacyfiche)	████████████████████	
	████████████████████	
	████████████████████	
	Privaatrechtelijk	Publiekrechtelijk
Omgevingsvergunning:	Stedenbouwkundige handelingen	Verkaveling van gronden

4 Bewaring van de data

Plaats en Jaar van uitgave	Gent, 2019
Wettelijk depot	ISSN 2566-2732
Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie, volgnummer:	92
Bibliografische referenties	De Smaele B. & Pieters H., 2018. <i>Archeologienota naar aanleiding van de inrichting van een publieke parking langs de Bollewerpstraat te Ingelmunster</i> , Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie 92, Gent.
Bewaring van archief en ruwe data	Hembyse bvba Kastanjestraat 26, 9000 Gent
Zakelijkrechthouder van het archeologisch ensemble (privacyfiche)	████████████████████ ████████████████████ ████████████████████
Bewaring archeologisch ensemble	n.v.t.
Gebruiker van het archeologisch ensemble	n.v.t.
Bevoegde IOED	RADAR
Bevoegd Onroerend Erfgoeddepot (definitieve bewaarplaats van het archeologisch ensemble)	(nog) geen OEDepot erkend

Figuur 2. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de Vlaamse gemeenten en de IOED-dekking.

ONDERZOEK:

Ingelmunster, Bollewerpstraat

ONDERDEEL

10

Synthese en waardering

INHOUDSOPGAVE

1	Synthese.....	2
1.1	Datering/interpretatie van de dataset	2
1.1.1	Volledigheid van de dataset	2
1.1.2	Huidige dataset	2
1.1.3	Waardering van de archeologische site	3
1.2	Antwoord op de onderzoeksvragen.....	5
2	Vervolgtraject	7
2.1	Impact van de geplande werken	7
2.2	Afweging van de te nemen maatregelen	7
2.3	Bepaling van de te nemen maatregelen	8
3	Bibliografie voor deel 10.....	9
4	Lijst van figuren, gebruikt in deel 10.....	10

1 Synthese

1.1 Datering/interpretatie van de dataset

1.1.1 Volledigheid van de dataset

1.1 Volledigheid van het uitgevoerde onderzoek

Het onderzoek kadert in de aanvraag van een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden.

Het uitgevoerde vooronderzoek dat in het Verslag van Resultaten is verwerkt, is een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem in de vorm van een bureaustudie.

Het bureauonderzoek zelf kon volledig worden uitgevoerd:

- het plangebied kon worden afgebakend, zowel landschappelijk als kadastraal
- reeds verstoorde zones zijn in kaart gebracht
- de gekende ecologische en aardkundige data zijn geïnventariseerd
- de gekende archeologische en historische waarden en indicatoren van het onderzoeksgebied zijn geïnventariseerd
- het betreft een archeologienota in het kader van de aanvraag van een omgevingsvergunning voor het stedenbouwkundige handelingen, waarbij de geplande bodemingrepen in kaart zijn gebracht
- de vervolgstategie werd opgesteld

2

Het bureauonderzoek heeft, in zijn huidige vorm, de mogelijkheid geboden een historisch en archeologisch overzicht van het onderzoeksgebied te schetsen en om de gepaste maatregelen –enkel indien er aanwijzingen zijn voor bewaarde archeologische sites- voor het verdere verloop van het archeologische traject uit te tekenen.

1.1.2 Huidige dataset

Men kan zich uiteindelijk afvragen of er middels het raadplegen van de historische data, de historische kaarten, de luchtfoto's en de gekende archeologische gegevens voldoende elementen zijn om de historische en archeologische realiteit van het huidige onderzoeksgebied te bepalen.

De bureaustudie heeft aangetoond dat het onderzoeksgebied zich grotendeels in het stroomgebied van de Meusbroekbeek bevindt, die teruggaat op de gracht van de omwalde hoeve 't Ridderhof. Het centrale deel van het onderzoeksgebied maakt deel uit van deze omwalde site. Deze laaggelegen positie in het landschap blijkt in het grootste deel van de geschiedenis geen uitgelezen positie voor menselijke occupatie, maar ten minste vanaf de 18^e eeuw slaagt men er in om de waterhuishouding enigszins te controleren en wordt het onderzoeksgebied

bruikbaar gemaakt. Dan nog blijkt uit het kaartenmateriaal dat het onderzoeksgebied gekarteerd wordt als een nat gebied of zelfs een moeras. Binnen dit gebied is er dus een hoge kans op het aantreffen van archeologische sporen (kuilen ?) uit de periode 1700-1900, maar ook een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid dat het grachtlichaam zelf nog aanwezig is. Na de Tweede Wereldoorlog wordt het grootste deel van de gracht rondom de hoeve 't Ridderhof immers gedempt. Het zuidelijke segment blijft open en vormt de basis voor de huidige Meusbroekbeek, die een deel van de afwatering van Ingelmunster richting de Devebeek verzorgt. Het is niet zeker tot welke datering de site van 't Ridderhof opklimt en hypothetisch is dit de late Middeleeuwen, gezien de regionale ontwikkeling van zogenaamde "sites met walgracht" in deze periode. Een vergelijkbaar onderzoek is gevoerd op de site met walgracht te Asper¹ en hierbij werden aanwijzingen gevonden voor een occupatie in de late Middeleeuwen, maar de bewoning van de site kon pas met zekerheid vanaf de 18^e eeuw geattesteerd worden. Desalniettemin is de archeologische kennis van dergelijke omwalde sites heden ontoereikend en wat betreft het huidige onderzoeksgebied blijkt dat de bureaustudie niet voldoende data kan aanleveren voor een volledige archeologische waardering. Verder onderzoek in de vorm van een prospectie met ingreep in de bodem zal noodzakelijk zijn om de dataset te vervolledigen.

Bovendien maakt het zuidoostelijke deel van het onderzoeksgebied qua landschappelijke situering deel uit van een hogere positie, die zich ten zuiden van het huidige onderzoeksgebied uitstrekt. Dit betekent dat hier de overgang tussen twee landschappelijke eenheden wordt aangesneden. Op deze hogere rug in het landschap is ten zuidwesten van het huidige onderzoeksgebied een nederzetting uit de IJzertijd aangesneden, wat doet vermoeden dat er binnen het huidige onderzoeksgebied een kans is op het aantreffen van sporen uit deze periode. Aangezien het archeologisch kennispotentieel voor dit deel van het onderzoeksgebied niet uit de bureaustudie kan worden besloten, is ook hier een prospectie met ingreep in de bodem noodzakelijk.

Op basis van de huidige dataset is onderstaande waardering mogelijk.

1.1.3 Waardering van de archeologische site

Op basis van de gegevens uit het verslag van resultaten kan worden gesteld dat:

1. Het onderzoeksgebied bestaat uit een grasland/weide, waardoor de Meusbroekbeek loopt.
2. Op basis van de huidige fysieke en juridische toestand is enkel een bureaustudie mogelijk, waarbij het vooronderzoek met ingreep in de bodem in een uitgesteld traject dient te gebeuren.
3. Het onderzoeksgebied bevindt zich in de vallei van de Mandel, met de Meusbroekbeek die in oostelijke richting naar de Devebeek afwatert. Het

¹ De Smaele B. & Pieters H., 2019. Resultaten van het archeologisch vooronderzoek aan de Landdijk te Asper (Gavere), Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie 70, Gent.

gebied ligt dus vrij laag in het landschap, met lokale, droge hoogtes. Binnen deze lage gebieden is de archeologische verwachting over het algemeen vrij laag; in het huidige onderzoeksgebied is dit enigszins anders (cf. infra).

4. Uit de aardkundige data blijkt dat het gebied bestaat uit alluviale bodems van laat-Pleistocene oorsprong. Deze bodems zijn omgevormd tot akkerland en weideland, wat een nefaste invloed heeft op de bewaring van archeologische sporen en structuren uit de (midden-)Steentijd. De top van deze sedimenten is immers in de bouwvoor opgenomen en in die zin is er enkel een mogelijkheid tot de bewaring van zogenaamde sporensites. De aardkundige data wijzen immers ook niet op afgedekte paleo-bodems, bijvoorbeeld door alluvium
5. Uit het historisch kaartmateriaal blijkt echter dat het gebied ten minste vanaf de 18^e eeuw gedeeltelijk bestaat uit een omgrachte site, zijnde de hoevesite van 't Ridderhof. De mogelijke archeologische neerslag binnen het huidige onderzoeksgebied is op basis van het bureauonderzoek niet duidelijk, maar er is met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid sprake van een grachtsegment. Het archeologisch materiaal in de vulling van dit grachtsegment kan aanwijzingen bieden voor de datering van het ontstaan van 't Ridderhof. Dit biedt op een regionaal niveau aanwijzingen over de algehele nederzettingsdynamiek in de periode van de late Middeleeuwen tot de 18^e eeuw. Bovendien is de archeologische kennis van de activiteiten binnen deze omgrachte sites vrij beperkt. Er is een duidelijke clustering van de hoevegebouwen, maar de overige activiteiten binnen een dergelijk terrein zijn meestal niet gekarteerd: men kan denken aan akkerbouw, moestuinen, waterputten, afvalkuilen, eventuele artisanale activiteiten, enzovoort. Op basis van de huidige dataset kan hierover geen uitsluitsel worden geboden.

Uit het historisch kaarten- en fotomateriaal blijkt ook dat het zuidoostelijke deel van het onderzoeksgebied een hoger gelegen gedeelte van het terrein is dat in akkerland is omgezet. Later is hier een voetbalveld aangelegd, maar dit lijkt slechts een vrij oppervlakkige impact op het voormalige akkerland te hebben gehad. In deze zone kan men dus nog de aanwezigheid van grondsporen verwachten, maar ook hier kan de aan- of afwezigheid ervan niet op basis van de huidige dataset worden uitgesloten
6. Op basis van de archeologische data kan inderdaad een verwachting worden opgemaakt voor sites uit de volle en late Middeleeuwen in de lager gelegen delen van het landschap en een verwachting naar sporensites uit de IJzertijd op de hoger gelegen delen van het landschap. Sporensites van andere archeologische en historische periodes kunnen evenwel niet worden uitgesloten.
7. Deze verwachting kan echter niet worden bijgesteld, aangezien de archeologische kennis van de omgeving eerder beperkt is.

8. De geplande werken binnen het onderzoeksgebied behelzen het aanleggen van een publieke parking, waarbij er van een integrale verstoring van het terrein dient uitgegaan te worden.

Op basis van deze data kan dus worden besloten dat er binnen het onderzoeksgebied een kans is op het aantreffen van archeologische sporen en structuren, met name sporensites uit alle periodes sinds het neolithicum.

1.2 Antwoord op de onderzoeksvragen

Voorafgaand aan het onderzoek is een aantal onderzoeksvragen gesteld, die onderliggend kader vormen voor de opzet van het onderzoek.

- *Welke aanwijzingen bieden de bestaande landschappelijke en geologische bronnen aangaande de bewaringstoestand van eventueel aanwezig archeologisch erfgoed?*

De beschikbare gegevens wijzen op een éénduidige stratigrafische situatie ("site zonder complexe verticale stratigrafie") waarbij de ondergrond is opgebouwd uit sedimenten uit het laat-Pleistoceen (Weichsel). De bestaande landschappelijke en geologische bronnen wijzen dus op een mogelijke bewaring van sporensites die onder de huidige teelaarde bewaard kunnen zijn. Steentijdartefactsites worden niet verwacht. De impact van de bodemerosie op de mogelijk bewaarde sporensites, zoals gekarteerd op de bodemkaart van België, zal uit een prospectie met ingreep in de bodem moeten blijken.

- *Welke aanwijzingen bieden de bestaande historische en archeologische bronnen over het aanwezige archeologisch erfgoed?*

De bestaande historische en archeologische bronnen bieden enkel aanwijzingen over sporen uit de late Middeleeuwen. De historische hoeve 't Ridderhof komt voor het eerst op kaartenmateriaal voor in de 18^e eeuw en ook in de ruimere omgeving zijn verschillende sites met walgracht gekend.

- *Wat is de impact van de geplande werken op het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed?*

Het betreft een omgevingsvergunning voor het bouwen van een nieuwe parking, met de uitbouw van twee landhoofden over de Meusbroekbeek en het aanplanten van nieuwe bomen. Heden wordt uitgegaan van een integrale verstoring van het terrein tot minimaal 1 meter onder het huidige maaiveld. Voor de landhoofden, gezien het feit dat er hiervoor nog geen concrete bouwplannen beschikbaar zijn, moet worden uitgegaan van een integrale verstoring van het bodemarchief.

- *Is verder (uitgesteld) vooronderzoek of onderzoek noodzakelijk? Zo ja, welke is de te volgen strategie?*

Aangezien de aanwezigheid van archeologische grondsporen en structuren niet strikt kon worden uitgesloten, is een prospectie met ingreep in de bodem noodzakelijk.

2 Vervolgtraject

2.1 Impact van de geplande werken

Op basis van de inzichten, verworven in de geplande werken binnen het onderzoeksgebied, kan worden gesteld dat de impact van de geplande werken bestaat uit een aanzienlijke verstoring van het bodemarchief door alle grondverzet voor het realiseren van de geplande werken. De geplande werkzaamheden binnen het onderzoeksgebied omvatten reeds:

- Heraanleg van een deel van de bestaande Bollewerpstraat
- Het aanleggen van verhardingen voor de individuele parkeerplaatsen
- Het aanleggen van wegen binnen de parkeerzone
- Het aanbrengen van bomen
- Het inbuizen van een deel van de Meusbroekbeek

Gelet op deze geplande verstoringen van het eventueel aanwezige archeologische erfgoed, dienen maatregelen genomen te worden teneinde deze archeologische waarden vast te stellen, te registreren en waarderen, en te behoeden van vernietiging.

2.2 Afweging van de te nemen maatregelen

Het volledige archeologietraject wordt bepaald als een traject van verschillende onderzoeksmethodes, waarbij dient te worden afgewogen of deze individuele methodes mogelijk, nuttig, schadelijk en/of noodzakelijk zijn. In deze fase van het onderzoekstraject is een bureauonderzoek uitgevoerd en de onderstaande tabel geeft weer welke onderzoeksmethodes in het volledige archeologietraject MOGELIJK, NUTTIG, SCHADELIJK en NOODZAKELIJK zijn.

Soort onderzoek	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Evaluatie
Bureauonderzoek	JA	JA	NEE	JA	Is reeds uitgevoerd.
Archiefonderzoek	JA	JA	NEE	NEE	Op basis van het huidige bureauonderzoek is de kans op het aantreffen van aanvullende informatie over het onderzoeksgebied klein.
Geofysisch onderzoek	JA	NEE	NEE	NEE	De gracht van 't Ridderhof kan worden gedetecteerd, maar deze is reeds goed gekend uit het historisch kaartenmateriaal.
Veldkartering	NEE	NEE	NEE	NEE	Kan aanwijzingen bieden voor de aanwezigheid van een archeologische site, maar biedt hierover geen uitsluitel.
Landschappelijke boringen	NEE	NEE	NEE	NEE	De beschikbare aardkundige data bieden voldoende

Soort onderzoek	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Evaluatie
					informatie om een inschatting van de bodemopbouw en de eventuele bewaring van paleo-horizonten te maken..
Verkennde en waarnemende archeologische boringen	NEE	NEE	NEE	NEE	Er zijn aardkundige indicatoren dat de kans op het aantreffen van steentijdartefactsites zo goed als onbestaand is.
Proefsleuven	NEE	JA	NEE	JA	Aldus kan het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied worden ingeschat door een representatief deel van het terrein op te graven, na het voldoen aan de randvoorwaarden.
Andere	NEE	NEE	NEE	NEE	Nvt.

Op basis van deze evaluatie en de reeds uitgevoerde onderzoeken, kan gesteld worden dat een proefsleuvenonderzoek -heden niet mogelijk- noodzakelijk dient te worden uitgevoerd, na het voldoen aan de randvoorwaarden (zie §Randvoorwaarden).

2.3 Bepaling van de te nemen maatregelen

Binnen het onderzoeksgebied wordt een nieuwe parking en overkapping van de Meusbroekbeek gepland, waardoor strikt gezien een behoud van het mogelijk aanwezige archeologisch erfgoed in situ niet mogelijk is. Gezien het feit dat het verslag van resultaten aangetoond heeft dat de kans op het aantreffen van goed bewaarde archeologische grondsporen reëel is, worden verdere maatregelen noodzakelijk geacht. Bijgevolg is een vervolgstategie bepaald teneinde eventueel aanwezige archeologische resten op te sporen, te registreren en de aard en de bewaringstoestand ervan te bepalen. Concreet betekent dit dat een prospectie met ingreep in de bodem moet worden uitgevoerd, met name een proefsleuvenonderzoek in uitgesteld traject.

3 Bibliografie voor deel 10

Naslagwerken

Borremans M., 2015. *Geologie van Vlaanderen*, Academia Press, Gent.

De Smaele B. & Pieters H., 2019. *Resultaten van het archeologisch vooronderzoek aan de Landdijk te Asper (Gavere)*, Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie 70, Gent.

Van Ranst E. & Sys C., 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, Universiteit Gent, Gent.

Van Zijverden W. & De Moor J., 2014. *Het groot profielenboek; Fysische geografie voor archeologen*, Leiden.

Online bronnen:

<http://www.geopunt.be/>

<https://www.dov.vlaanderen.be/>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/>

<https://cai.onroerenderfgoed.be/>

<http://uurl.kbr.be>

<https://www.cartesius.be/>

4 Lijst van figuren, gebruikt in deel 10

Geen gegevens voor lijst met afbeeldingen gevonden.

Hembyse Archeologie is een handelsnaam van Hembyse bvba.

Maatschappelijke zetel: Kastanjestraat 26, 9000 Gent

BTW: BE 0677.720.687

IBAN: BE25890214307282

BIC: VDSP BE 91

Tel. 0032 472 89 97 66

E-mail: info@hembyse.net

Web: www.hembyse.net

ONDERZOEK:

Ingelmunster, Bollewerpstraat

ONDERDEEL 11

Omschrijving van de maatregelen

INHOUDSOPGAVE

1	Omschrijving van de maatregelen	2
1.1	Beschikbaarheid van het terrein en randvoorwaarden	2
1.2	Proefsleuvenonderzoek.....	3
1.2.1	Vraagstelling en onderzoeksdoelen	3
1.2.2	Onderzoekstechnieken	3
1.3	Afwijkingen ten opzichte van de CGP	7
2	Besluit.....	8
3	Bibliografie voor deel 11	9
4	Lijst van figuren, gebruikt in deel 11	10

1 Omschrijving van de maatregelen

1.1 Beschikbaarheid van het terrein en randvoorwaarden

Het doel van de bureaustudie was een inzicht te verkrijgen in het archeologisch kennispotentieel van het onderzoeksgebied en de impact van de geplande werken op het archeologische erfgoed in te schatten. Aldus kan een advies gevormd worden voor de vervolgstategie op de onderzoekslocatie.

Aan de hand van de ingezamelde data kan gesteld worden dat de verwachting met betrekking tot de aanwezigheid van sporensites reëel is en dat de aan- of afwezigheid van een archeologische site binnen het onderzoeksgebied niet met zekerheid kan worden aangetoond.

Bijgevolg wordt een programma van maatregelen opgesteld voor een prospectie met ingreep in de bodem in de vorm van een proefsleuvenonderzoek, met als doel een gerichte survey ("archeologische prospectie") van het terrein om na te gaan in welke mate het bodemarchief binnen het onderzoeksgebied nog intact bewaard is en welke de precieze aard van de archeologische site is.

De randvoorwaarden voor de uitvoering van het archeologisch onderzoek, zoals omschreven in dit deel van de archeologienota (als onderdeel van het Programma van Maatregelen), hebben tot doel alle parameters die de kwalitatieve uitvoering van het archeologisch onderzoek in de weg kunnen staan te omschrijven.

De erkend archeoloog wordt als een volwaardige actor bij het bouwproject betrokken. Hij/zij maakt deel uit van de communicatiestromen.

Aangezien deze gerichte survey heden niet kan uitgevoerd worden, dient dit in een uitgesteld traject te gebeuren. De huidige timing laat niet toe om het onderzoek te organiseren in een regulier traject. Bovendien is het noordelijke deel van het onderzoeksgebied nog in gebruik als een weide voor dieren. Voorafgaand aan de archeologische prospectie zal de omgevingsvergunning verleend moeten zijn en zal de emoe verplaatst of opgehokt moeten worden. Met het oog op een kwalitatieve en correcte uitvoering van de prospectie dient te worden voldaan aan de volgende voorwaarden:

1. **Uitgangspunt:** zolang er geen uitsluitsel gegeven kan worden aangaande de aan- of afwezigheid van archeologische sporen binnen het onderzoeksgebied, dient de volledige zone voor verder onderzoek (zie deel 10 van de archeologienota) als een archeologische site beschouwd te worden. Concreet betekent dit dat er **geen bodemingrepen** mogen plaatsvinden teneinde het eventueel aanwezige archeologisch bodemarchief niet te vernietigen.
2. **Het lokaliseren van kabels en leidingen.** Voorafgaand aan het archeologisch vooronderzoek dient de initiatiefnemer alle aanwezige kabels

en leidingen binnen het onderzoeksgebied te kennen en de ligging ervan door te geven aan de erkend archeoloog die het vooronderzoek uitvoert.

3. **Veiligheid:** het onderzoeksgebied is gedeeltelijk in gebruik als weide voor een emoe. Om de veiligheid van het dier te garanderen dient dit dier opgehokt of verplaatst te zijn voorafgaand aan en tijdens de prospectie met ingreep in de bodem.

1.2 Proefsleuvenonderzoek

1.2.1 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Het proefsleuvenonderzoek heeft als doel het opsporen van grondsporen/sporensites.

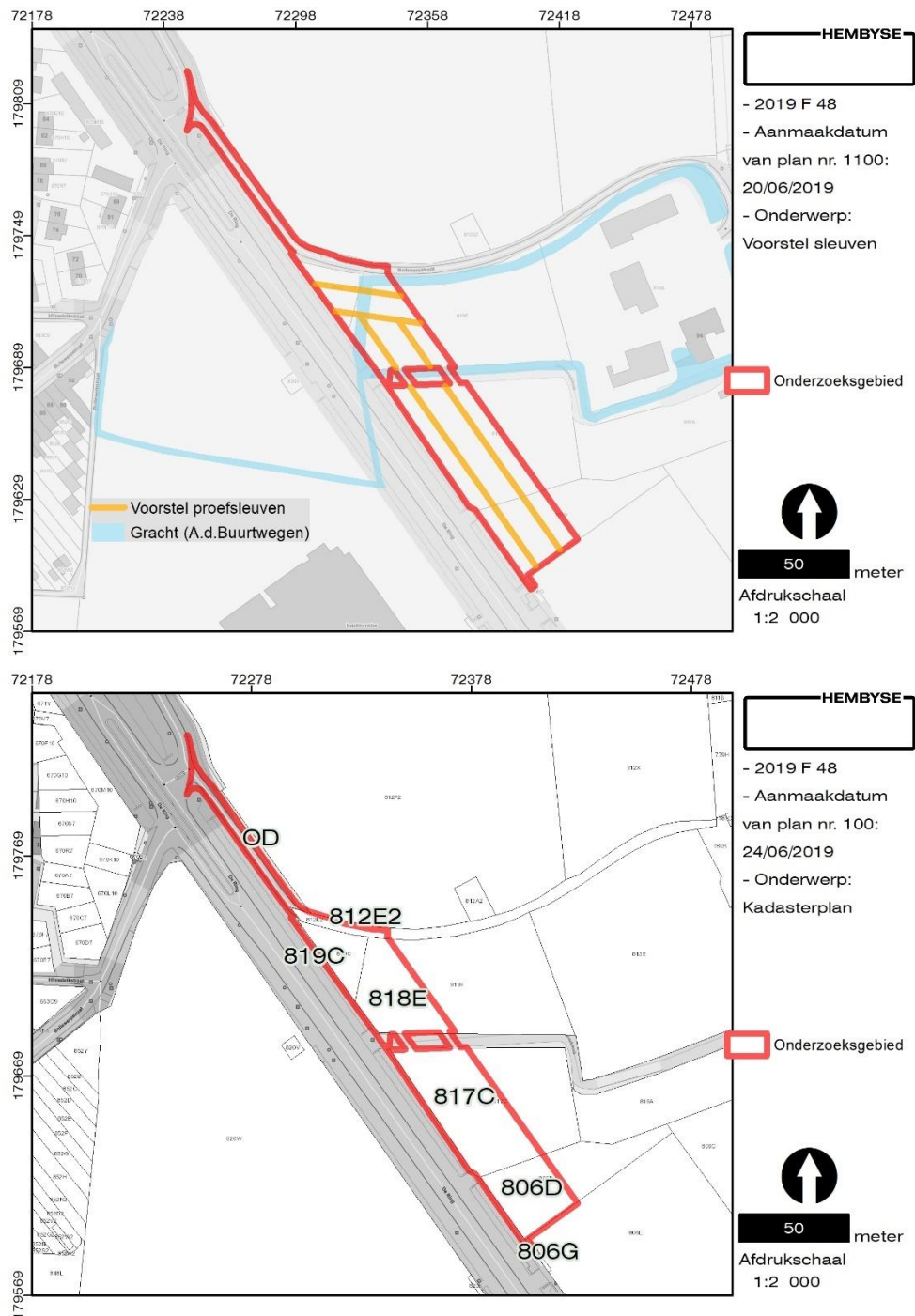
Bij het proefsleuvenonderzoek wordt toegespitst op het beantwoorden van volgende onderzoeksvragen:

- *Zijn er binnen de contouren van het onderzoeksgebied grondsporen terug te vinden met archeologisch en/of cultuurhistorisch relevante waarde?*
- *Wat is de aard, bewaringstoestand en kennispotentieel van deze grondsporen?*
- *Wat is de densiteit en hun verspreiding ?*
- *Behoren de sporen tot één of meerdere periodes ?*
- *Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren ?*
- *Kunnen de aangetroffen sporen gekoppeld worden aan de omwalde site 't Ridderhof ? Welke aanwijzingen bieden deze over het ontstaan van deze site ?*
- *Wat is de impact van de geplande bouwwerken op deze sporen ?*
- *Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap en de bodem ?*
- *Welke strategie dient verder gevolgd te worden ter bescherming van het archeologisch patrimonium ter hoogte van het onderzoeksgebied ?*
- *Welke methodologische lessen kunnen uit het onderzoek worden getrokken en hoe is dit van toepassing op toekomstig onderzoek in de regio ?*

1.2.2 Onderzoekstechnieken

De situering en de densiteit van de proefsleuven is opgemaakt volgens een vast stramien van "parallele proefsleuven". De ligging en oriëntatie van de proefsleuven is gebaseerd op de topografie van het onderzoeksgebied (de proefsleuven lopen parallel aan het hoogteprofiel), alsook op de axialiteit van een grachtsegment van het grachtensysteem van 't Ridderhof. In die optiek wordt de aanleg van **6 proefsleuven** geadviseerd die de topografie van zuidoost naar noordwest doorsnijden. Op het openbaar domein worden geen sleuven ingepland, omwille van het feit dat het onderzoeksgebied daar volledig met het bestand gabarit van de

weg samenvalt. Dit geldt ook voor perceel 812E2, dat samenvalt met het gabarit van de bestaande toegangsweg en een bomenrij.

4

Figuur 1. Geplande situering van de proefsleuven, aanmaakschaal 1:1. Onder: kadastrale situatie.

Op percelen 806D en 817C worden twee parallelle proefsleuven voorzien, met een tussenafstand van circa 13 meter van middenas tot middenas. Deze twee proefsleuven zijn gelijkmatig over de breedte van de percelen verdeeld en hebben tot doel het vaststellen van de overgangszone tussen de hogere en de lagere delen

van het terrein. Aan de overzijde van de Meusbroekbeek worden deze twee proefsleuven in oriëntatie doorgetrokken en onderzoeken ze op deze manier perceel 818E, dat binnen de site van 't Ridderhof ligt. Op percelen 818E en 819C worden twee proefsleuven met een tussenafstand van 15 meter van middenas tot middenas voorzien, met als doel het vaststellen van het grachtsegment van de gracht van 't Ridderhof. In de meest noordelijke proefsleuf kan de "elleboog" van de gracht worden aangetroffen, desnoods in een kijkvenster (cf. infra), in de zuidelijke proefsleuf kan het verdere verloop worden aangetroffen. Het maken van een profiel of evaluerende coupe op de vulling van deze gracht dient in de proefsleuf te worden nagestreefd, met als betrachting een relatieve datering en/of inzicht in de chronologie van de site 't Ridderhof. Indien de grondwaterstand een dergelijke coupe niet toelaat, zal de initiatiefnemer voorzien in remediërende maatregelen om dit alsnog mogelijk te maken.

Generieke bepalingen in verband met:

Breedte en oppervlakte:

- Er dienen proefsleuven te worden uitgegraven met **een breedte van 2 meter op een regelmatig interval (maximaal 15 meter tussenafstand van middenas tot middenas)**, waarvan de inplanting voornamelijk gebaseerd is op de huidige topografische oriëntatie van het onderzoeksgebied en de perceelsindeling. Dit laat een zinvolle waarneming (een maximale informatiewaarde ten opzichte van een minimale bodemingreep) van mogelijk aanwezige structuren in de bodem toe en laat tevens toe om op een efficiënte manier een vrij hoog percentage van het onderzoeksgebied te onderzoeken. Tegelijk is de spreiding van de sleuven evenwichtig ten opzichte van de oppervlakte en de omliggende structuren.
- Met de voorgestelde proefsleuven wordt minstens **10% van het onderzoeksgebied onderzocht. Op basis van voortschrijdende inzichten tijdens het onderzoek wordt de situering van (indien noodzakelijk) aanvullende proefsleuven bepaald, deze aanvullende proefsleuven kunnen de vorm aannemen van o.a.: dwarssleuven, volgsleuven, kijkvensters.**
- Dwarssleuven hebben tot doel de ruimtelijke samenhang tussen twee archeologische structuren in belendende proefsleuven te onderzoeken. Deze "dwarssleuven" kunnen ook de vorm van "volgsleuven" aannemen, indien deze tot doel hebben een welbepaalde structuur in het archeologisch vlak te volgen.
- Kijkvensters zijn uitgravingen annex aan de aangelegde proefsleuf en hebben tot doel een archeologische structuur ofwel volledig in het archeologisch vlak vrij te leggen (bijvoorbeeld een waterput of grote kuil), ofwel de ruimtelijke samenhang van verschillende sporen/structuren in een *beperkt* archeologisch vlak te onderzoeken. Een kijkvenster is traditioneel minimaal 6 x 6 meter en maximaal 13 x 13 meter in oppervlakte.

Diepte:

- Er is een archeologische verwachting naar archeologische sites met een eenvoudige horizontale stratigrafie (“landelijke context”), wat betekent dat de grondsporen zich vrij ondiep onder het maaiveld kunnen bevinden en dit op één archeologisch niveau. Dit kan plaatselijk (door bijvoorbeeld bodemvorming) variëren, maar over het algemeen dienen de proefsleuven niet dieper dan de teelaarde en/of de onderliggende verweringshorizont te worden aangelegd. De dieptes van **elke proefsleuf en van elke profielput (een uitgraving binnen de contouren van de proefsleuf, met als doel het vaststellen van de verticale stratigrafie van de site en dus een inzicht in de bodemopbouw en indien mogelijk ook de aanwezige archeologische vlakken, nvdr.)** worden bepaald door de veldwerkleider, in samenspraak met een **assistent-aardkundige**. Er dient hierbij rekening gehouden te worden met de diepte waarop archeologische resten kunnen aangetroffen worden enerzijds en de veiligheid van de werf anderzijds.

De grondcodes van de af te graven pakketten zijn heden niet gekend, maar de uitgegraven grond wordt ter plaatse gestockeerd en teruggezet. Er is dus geen afvoer van grond noodzakelijk.

- **Het begrijpen van de interactie tussen de ruimtelijke cohesie (horizontale stratigrafie) van de sporen en de bodemopbouw staat centraal.**

6

Veiligheid:

- Voor het werken in uitgravingen dieper dan 1,5 meter worden remediërende maatregelen genomen om veilig werken te garanderen. Conform de Code van Goede Praktijk §8.6.2 en §8.6.3 dienen bodemkundige vaststellingen bij de aanleg van de proefsleuven (zowel in de putwanden als in lokale verdiepingen van het opgravingsvlak) en de volledige stratigrafische sequentie in de proefsleuven hoe dan ook getoetst te worden middels een bodemprofiel dat tot in het “onverstoorde moedermateriaal” reikt. De initiatiefnemer voorziet in de nodige remediërende maatregelen (schoren, drukluchtkussens, ...).
- Indien de grondwatertafel bereikt wordt alvorens de archeologische stratigrafische sequentie gekend is, dienen door de initiatiefnemer remediërende maatregelen te worden genomen om correcte archeologische vaststellingen mogelijk te maken en om de vaststellingen in optimale omstandigheden te laten verlopen. Bij overlast door (grond)water dient oppervlaktebemaling en/of lijnbemaling te worden ingezet.
- Er is in het sleuvenplan een marge van 1 meter ten opzichte van de bestaande perceelsgrenzen voorzien. Deze dient te worden gerespecteerd, tenzij mits uitdrukkelijke toestemming van de hoofdaannemer en de initiatiefnemer.

- Het grondwerk dient uitgevoerd gebruik makend van een gekeurde graafkraan (rupsen of banden) met voldoende vermogen voor het geplande grondwerk, voorzien van een tandenloze dieplepelbak of nivelleerbak van 1,8 tot 2 meter breed. Het grondwerk wordt uitgevoerd conform het Standaardbestek 250, versie 4 en door gekwalificeerd personeel.
- Indien tijdens het onderzoek blijkt dat het huidige proefsleuven tracé een veiligheidsrisico inhoudt, kan worden gekozen voor een alternatief proefsleuven tracé, dat echter de beoogde oppervlakte doelstellingen en de beoogde evaluatie van de ondergrond respecteert. Deze afwijkingen worden nadien in het Verslag van Resultaten toegelicht en verantwoord.
- De hoofdaannemer en/of initiatiefnemer voorziet dat alle aanwezige nutsleidingen en kabels gekend zijn en van de verschillende netten zijn afgesloten !
- Indien tijdens het grondwerk of tijdens het archeologisch onderzoek zou blijken dat het gebied vervuild (fossiele brandstoffen, oorlogsmunitie, ...) is, dient de hoofdaannemer remediërende maatregelen te nemen om veilig werken in de vervuilde bodem mogelijk te maken. Het volledig uitgraven en saneren van de gronden zonder archeologische prospectie dient in dat geval te allen prijze te worden vermeden.

Inhoudelijk heeft het onderzoek als doel het vaststellen, evalueren en waarderen van de archeologische erfgoedwaarde van het onderzoeksgebied. Hiervoor worden de aanwezige sporen en structuren (zowel antropogeen als geologisch en biogeen) geregistreerd conform de Code van Goede Praktijk.

Het plan van de proefsleuven is opgemaakt in een bestandstype *.shp in coördinatensysteem Lambert 1972 en kan bij Hembyse bvba digitaal worden opgevraagd.

1.3 Afwijkingen ten opzichte van de CGP

Er worden in deze fase geen afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk voorzien, maar er moet steeds een "speelruimte" tussen de theorie en de praktijk indachtig worden gehouden. Alle afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk, de geldende wettelijke basis voor het uitvoeren van archeologisch onderzoek in Vlaanderen, moeten worden gemeld en gemotiveerd. In het huidige Verslag van Resultaten en het Programma van Maatregelen zijn geen afwijkingen op de Code van Goede Praktijk noodzakelijk geweest.

In het Programma van Maatregelen voor de archeologische prospectie worden geen afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk voorzien. Afwijkingen zijn mogelijk en soms noodzakelijk, maar elke ad hoc afwijking, bijvoorbeeld op basis van inzichten verworven *tijdens* het veldwerk, dient te worden gemotiveerd in het Verslag van Resultaten van de prospectie met ingreep in de bodem.

2 Besluit

Naar aanleiding van de geplande aanleg van een parking voor het gemeentelijke sportcentrum in Ingelmunster, is door Hembyse Archeologie onderzocht wat het archeologisch kennispotentieel van de site is en wat de te nemen maatregelen zijn om het kennispotentieel te vrijwaren voor vernietiging. Uit de gekende en door Hembyse Archeologie verzamelde geologische, bodemkundige en historische gegevens kan worden besloten dat binnen het grootste deel van het onderzoeksgebied een reële kans bestaat op de aanwezigheid van sporensites. Doordat deze sporensites zich vrij ondiep onder de oppervlakte kunnen bevinden en de geplande bodemingreep minimaal 50 tot 100 centimeter onder het huidige maaiveld diep reikt, is de kans op het verstoren van eventueel aanwezige archeologische sporen en structuren groot. Bovendien is er met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid een grachtsegment van de omgrachte site 't Ridderhof aanwezig, waarvan niet gekend is hoe oud deze precies is. De huidige dataset laat niet toe om deze verder te dateren dan de 18^e eeuw en de huidige dataset laat evenmin toe om de mogelijke aan- of afwezigheid van sporen en structuren in en rond 't Ridderhof kort te sluiten. De archeologische waardering van de site, met name de aan- of afwezigheid van archeologische structuren, de bewaring en kenniswinst ervan, moet dus nog worden vervolledigd. Een volledige en definitieve waardering dient te gebeuren op basis van onderzoeksdata die enkel middels een archeologische prospectie kunnen worden verzameld. Deze prospectie neemt minimaal de vorm aan van een proefsleuvenonderzoek.

Bijgevolg is een vervolgstategie bepaald teneinde eventueel aanwezige archeologische resten op te sporen, te registreren en de aard en de bewaringstoestand ervan te bepalen. De initiatiefnemer dient een erkend archeoloog aan te stellen om dit onderzoek conform de CGP uit te voeren en in een "nota van het uitgesteld vooronderzoek" de definitieve waardering uit te voeren.

Gezien de huidige tijdstabel van het bouwproject en het huidige landgebruik van het noordelijke deel van het onderzoeksgebied, kan dit onderzoek niet in een regulier traject gebeuren en moeten alle archeologische veldwerken in een uitgesteld traject gebeuren, i.e. ná het bekomen van de omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen. In de "nota van het uitgesteld vooronderzoek" zal de erkend archeoloog dienen te beargumenteren waarom een vlakdekkend onderzoek van de (al dan niet) aangetroffen sporen en structuren noodzakelijk is.

3 Bibliografie voor deel 11

Code Van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 4.0.

Van Gils M. & Meylemans E., s.d.. *Prospecteren naar steentijd artefactensites – versie 1*, Agentschap Onroerend Erfgoed, Brussel.

4 Lijst van figuren, gebruikt in deel 11

Figuur 1. Geplande situering van de proefsleuven, aanmaakschaal 1:1. Onder:
kadastrale situatie.....4

Hembyse Archeologie is een handelsnaam van Hembyse bvba.

Maatschappelijke zetel: Kastanjestraat 26, 9000 Gent

BTW: BE 0677.720.687

IBAN: BE25890214307282

BIC: VDSP BE 91

Tel. 0032 472 89 97 66

E-mail: info@hembyse.net

Website: www.hembyse.net

HEMBYSE